

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра педагогіки та психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 053 Психологія

освітньо-професійна програма Психологія

Робоча програма навчальної дисципліни Психологія особистості для студентів, які навчаються за спеціальністю 053 Психологія. Кременець, 2021 р.17 с.

Розробник: М. Б. Боднар, доцент кафедри педагогіки та психології, кандидат психологічних наук, доцент.

Робочу програму навчальної дисципліни схвалено на засіданні кафедри педагогіки та психології.

Протокол від 31.08.2021 року № 1.

Завідувач кафедрою

В. В. Терпелюк

1. Вступ

Професійна підготовка майбутніх фахівців доповнюється включенням до вибіркової частини змісту освіти освітньо-професійної програми підготовки бакалавра актуальних проблем життєтворчості особистості, що сприятиме формуванню загальних та фахових компетентностей і значною мірою підсилить програмні результати навчання. Це обумовлюється тим, що на сучасному етапі розвитку освітньої та інших галузей набуває актуальності проблема особистісного розвитку, моделювання життєвого шляху, окреслення життєвих перспектив та планів, вибір оптимального рівня життєвих домагань.

У процесі вивчення освітнього компоненту Психологія особистості значна увага приділена проблемі особистісного зростання та різним векторам самоактуалізації молоді. Серед проблем вивчення: проблема психології статі, аспекти буденності та небуденності, сприймання часу та простору життя, самоставлення особистості, індивідуальних особливостей життєвої траєкторії та наративів біографії життя.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна	
	Спеціальність: 053 Психологія	Рік підготовки	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – 1	Освітньо-професійна програма: Психологія	II	II
		Семестр	
		IV	IV
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 Самостійної роботи студента – 3	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	18 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	6 год.
		Лабораторні	
		–	
		Самостійна робота	
		54 год.	78 год.
Форма контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 40/60

для заочної форми навчання – 13/87

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: ознайомити студентів з головними підходами до пізнання особистості, міжособистісних взаємовідносин, сучасними теоріями особистості; проблемами життєвого світу та життєвого вибору особистості, життєвим домаганнями та життєвими завданнями як способом моделювання майбутнього, а також особливостями сприймання часу і простору людського життя та можливостями життєтворчості особистості.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти такими компетентностями:

<p>Загальні компетентності</p>	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення, аналізувати власну діяльність.</p> <p>ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, здатність до толерантної поведінки.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні, здатність використовувати законодавчу базу в професійній діяльності.</p> <p>ЗК 13. Здатність розуміти, висловлювати та інтерпретувати поняття, факти, думки, почуття як усно, так і письмово, слухати, говорити, читати та писати державною мовою у відповідних соціальних та культурних контекстах.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)</p>	<p>СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології, розуміти походження психічних розладів і психологічних проблем.</p> <p>СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.</p>

	<p>СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.</p> <p>СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.</p> <p>СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з урахуванням індивідуально-психологічних характеристик.</p> <p>СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.</p> <p>СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.</p> <p>ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>ПР3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т. ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.</p> <p>ПР4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.</p> <p>ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.</p> <p>ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.</p> <p>ПР10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.</p> <p>ПР13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності, а також до осіб з особливими потребами.</p>

	<p>ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.</p> <p>ПР15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p> <p>ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.</p>
--	--

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Природа особистості та часові можливості життєздійснення

Тема 1. Соціально-психологічна природа особистості.

Поняття про особистість. Співвідношення понять «людина», «особистість», «індивід», «індивідуальність». Теорії особистості. Структура особистості. Спрямованість особистості (потреби, мотиви, інтереси, цінності, ідеали, переконання). Самосвідомість та «Я-концепція». Життєвий світ особистості. Життя, як історія наратив. Шлях життя. Поняття життєвого досвіду особистості. Роль криз в особистісному зростанні. Особливості життєвого вибору особистості.

Тема 2. Час життя і можливості життєздійснення.

Час біологічний, соціальний та психологічний. Минуле, теперішнє, майбутнє. Психологічний вік. Можливості прогнозування і планування майбутнього. Життєві домагання як механізм самоздійснення особистості. Смилова сфера особистості. Життєві завдання особистості. Мистецтво життєтворчості особистості і способи керівництва часом життя.

Змістовий модуль 2. Природа повсякденності та психологічний простір особистості

Тема 3. Психологічний простір особистості.

Значущі інші у розвитку особистості. Соціалізація та індивідуалізація. Плюси і мінуси конформності. Спільноти, до яких належить особистість. Значення референтної групи для особистості. Роль, статус, позиція. Феномен лідерства. Соціальні установки особистості. Екстраверсія та інтроверсія. Самотність і потреба приватності. Альтруїзм та просоціальна поведінка. Симпатія, прив'язаність, дружба, кохання.

Тема 4. Соціальна психологія повсякденності.

Природа повсякденності. Повсякденність як особистісне середовище. Потреба у буденності та небуденності. Психологія приватного життя. Особливості буденного дискурсу і сюжети повсякденності. Способи інтерпретації повсякденного досвіду. Умови формування повсякденних інтерпретаційних комплексів.

Тема 5. Соціально-психологічні виміри ставлення особистості до себе.

Ставлення до себе як опосередкування ставлення до часу і простору свого життя. Поняття самосвідомості та інтроспекція як метод її дослідження. Рівні самосвідомості. Рефлексивна активність особистості. Соціально-психологічна природа самооцінювання. Параметри самооцінки та її статево-вікова динаміка. Образ «Я».

Змістовий модуль 3. Особистісний потенціал в контексті гендерних особливостей**Тема 6. Соціальна психологія індивідуальності.**

Індивідуальність у соціумі. Суспільні стереотипи та прийняття соціумом індивідуальної своєрідності. Молодіжна субкультура як чинник формування індивідуальності. Характер і особистість. Когнітивна складність та когнітивний стиль особистості. Дисгармонійні життєві світи. Життєва некомпетентність. Особливості маніпулятивного впливу. Агресія та насильство. Девіантна поведінка та маргінальна особистість.

Тема 7. Соціальна стать: особистість жіноча і чоловіча.

Стать і культура. Поняття «стать» і «гендер» у психології особистості. Психологічна стать як матриця світобудови. Етапи формування жіночого і чоловічого світів. Джерела гендерних відмінностей. Чоловіки і жінки очима суспільства. Андрогінність як антитеза гендерної поляризації. Особливості гендерних наративів. Гендерні інтерпретації життєвого досвіду.

Тема 8. Самоактуалізованість і особистісне зростання.

Здоров'я індивіда і особистості. Особистісний потенціал. Здібності, обдарованість, таланти. Потреба у досягненнях та життєвий успіх. Соціальний інтелект та емоційна культура. Самоактуалізованість і особистісне зростання. Особистісна самоефективність. Здатність до опанування та стратегії подолання.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма				заочна форма		
	усього	у тому числі					
		лекції	практичні	самостійна робота	лекції	практичні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Природа особистості та часові можливості життєздійснення							
Тема 1. Соціально-психологічна природа особистості	14	4	4	6	2	2	9
Тема 2. Час життя і можливості життєздійснення	11	2	2	7			10
Змістовий модуль 2. Природа повсякденності та психологічний простір особистості							
Тема 3. Психологічний простір особистості	11	2	2	7	2	2	10
Тема 4. Соціальна психологія повсякденності	11	2	2	7			10
Тема 5. Соціально-психологічні виміри ставлення особистості до себе	11	2	2	7			10
Змістовий модуль 3. Особистісний потенціал в контексті гендерних особливостей							
Тема 6. Соціальна психологія індивідуальності	11	2	2	7	2	2	10
Тема 7. Соціальна стать: особистість жіноча і чоловіча	11	2	2	7			10
Тема 8. Самоактуалізованість і особистісне зростання	10	2	2	6			9
Усього годин	90	18	18	54	6	6	78

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	Особистість в контексті сучасних персонологічних теорій	4	2
2	Життєвий світ як історія розвитку особистості	2	
3	Сприймання часових вимірів через призму життєвих домагань та смислової сфери особистості	2	2
4	Особливості буденного дискурсу і сюжети повсякденності	2	
5	Соціально-психологічна природа самооцінювання	2	
6	Розмаїття життєвих світів особистості	2	2
7	Психологічна стать як матриця світу побудови	2	
8	Особистісний потенціал та можливості особистісного зростання	2	
	Усього	18	6

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	Порівняльний аналіз теорій особистості (на вибір)	6	9
2	Можливості прогнозування та планування майбутнього	7	10
3	Співвідношення соціалізації та індивідуалізації особистості	7	10
4	Повсякденність як особистісне середовище	7	10
5	Соціально-психологічна природа самооцінювання	7	10
6	Дисгармонійні життєві світи	7	10
7	Джерела гендерних відмінностей	7	10
8	Соціальний інтелект та емоційна культура	6	9
	Усього	54	78

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час самостійної роботи на семінарських та практичних заняттях

1-2 бали – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання для виконання за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо ґрунтовними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент виявляє вміння рецензувати відповіді інших та опрацьовувати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї;

самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

8. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Соціально-психологічне підґрунтя розвитку особистості.
2. Історія життя як наратив.
3. Життєвий досвід особистості.
4. Роль криз в особистісному зростанні.
5. Особливості життєвого вибору особистості.
6. Співвідношення біологічного, соціального та психологічного часу життя.
7. Можливості прогнозування і планування майбутнього.
8. Життєві домагання як механізм самоздійснення особистості.
9. Способи керівництва часом життя.
10. Феномен лідерства у соціумі.
11. Специфіка соціальних установок особистості.
12. Роль значущих інших у розвитку особистості.
13. Повсякденність як особистісне середовище.
14. Потреба у буденності та небуденності.
15. Психологія приватного життя.
16. Соціально-психологічний контекст святковості.
17. Ставлення до себе як опосередкування ставлення до часу і простору життя.
18. Статеві-вікова динаміка самооцінки.
19. Процес формування «Я-концепції».
20. Стать і гендер у психології особисті.
21. Етапи формування жіночого і чоловічого світів.
22. Джерела гендерних відмінностей.
23. Потреба у досягненнях та життєвому успіху.
24. Соціальний інтелект та емоційна культура.
25. Життєстійкість та стратегії подолання перешкод.

Порядок подання та захист ІНДЗ

1. Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді реферату, презентації тощо.
2. ІНДЗ подається викладачу не пізніше ніж за 2 тижні до підсумкового контролю або завершення семестру.
3. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті (семінарському, практичному) на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання шляхом усного звіту студента про виконану роботу або презентації.
4. Оцінка за ІНДЗ враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу. Максимальна кількість балів – 15.

Критерії оцінювання ІНДЗ

При розробленні критеріїв оцінки за ІНДЗ береться за основу повнота і правильність виконання завдання, ступінь усвідомлення та розуміння студентом навчального матеріалу проблемного характеру; враховується здатність студента диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання, застосовуючи наукову термінологію; уміння здійснювати самостійний пошук та використання додаткового матеріалу для глибокого, логічного і творчого аналізу вивченого; уміння творчо застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; мовленнєве оформлення відповіді тощо.

1 бал – студент має початковий рівень знань і не виявляє інтерес до навчального матеріалу; механічно відтворює зміст відповідного параграфу підручника/посібника; копіює певне завдання без будь-яких власних висновків та узагальнень;

2 бали – студент виявляє первинний інтерес до навчального матеріалу; має фрагментарні навички в роботі з підручником, але самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання;

3 бали – студент знає близько половини навчального матеріалу і здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача; описує явища, процеси без пояснень їх причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, але слабо орієнтується в поняттях;

4 бали – студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, але відтворює його з помилками та неточностями; здатен з помилками й неточностями дати визначення основних понять; відповіді на додаткові питання непослідовні та нелогічні;

5 балів – студент має стійкі навички роботи з текстом підручника; може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу; формулює поняття, наводить приклади, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен за необхідності використовувати наочні матеріали;

6 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена;

7 балів – студент самостійно відтворює домінуючу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати набуті знання при розв'язуванні психологічних задач; користується додатковими джерелами;

8 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; розуміє основоположні теорії та факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє застосовувати засвоєний матеріал у стандартних ситуаціях;

9 балів – студент уміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних теоретичних положень; самостійно користується додатковими джерелами; свідомо контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми;

10 балів – знання студента є достатньо повними; він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно описує певні явища з точки

зору їх смислового взаємозв'язку; відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими фрагментарними неточностями;

11 балів – студент уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами та фактами, розглядати виявлені закономірності, робити самостійні висновки; загалом належною мірою контролює власну учбову діяльність;

12 балів – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатен використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали;

13 балів – студент самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну щодо власної;

14 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ;

15 балів – студент вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал у будь-якій формі; активно розвиває свої обдарування та нахили; вільно висловлює перспективи у відповідній сфері досліджень.

9. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративні та проблемно-інтерактивні: лекції-презентації із застосуванням ІКТ, евристична бесіда, творчі есе, дискусії, полілоги, моделювання ситуацій, тематичні презентації, робота в групах, поточні тестування, виконання індивідуальних психологічних досліджень, самостійна робота, робота з науковою літературою.

10. Методи контролю

Поточне оцінювання (усні та письмові відповіді), поточне тестування, психологічні диктанти, оцінювання презентацій із застосуванням ІКТ, оцінювання ІНДЗ, само- та взаємооцінювання, підсумковий тест, підсумкова оцінка – екзамен.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Тест	ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1 (15 балів)			Змістовий модуль 2 (15 балів)			Змістовий модуль 3 (15 балів)						
Теми									Тест	ІНДЗ	Сума	
1	2	3	4	5	6	7	8	9				
5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	15	100	

Шкала оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю, яка передбачає співвідношення питомої ваги результатів поточного й проміжного контролю та результатів здачі екзамену

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою академії	Підсумкова оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю – коефіцієнт 0,5	Результати здачі екзамену – коефіцієнт 0,5
A	Відмінно	90 – 100	90 – 100	90 – 100
B	Добре	82 – 89	82 – 89	82 – 89
C		75 – 81	75 – 81	75 – 81
D	Задовільно	67 – 74	67 – 74	67 – 74
E		60 – 66	60 – 66	60 – 66
FX	Незадовільно	35 – 59	35 – 59	35 – 59
F		0 – 34	0 – 34	0 – 34

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): студент виявляє міцні, глибокі та системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь студента повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити та користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички; вміє пов'язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова студента грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–89): студент виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію, встановлювати зв'язок з обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь студента в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «4» («добре») (75–81): студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо

глибокі та осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності й послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити певні, але неконкретні й неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою; має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації; виявляє невисоку культуру викладу знань.

Оцінка Д «3» («задовільно») (67–74): студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коректування запитань; недостатньо володіє розумовими операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити та викласти свою думку.

Оцінка Е «3» («задовільно») (60–66): має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання ув практичних ситуаціях.

Оцінка FХ «2» («незадовільно») (35-59) (з можливістю повторного складання): студент не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосовування знань у практичних ситуаціях; демонструє; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок у навчально-дослідній та практичній діяльності.

Оцінка F «2» («незадовільно») (0–34) (з обов'язковим повторним курсом): не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосовування знань у практичних ситуаціях.

12. Методичне забезпечення

Навчально-методичного забезпечення, періодичні видання, посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

13. Рекомендована література

Базова:

1. Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика / За ред. Н.В. Чепелевої. – К., 2005. – Т.2. – Вип.3.
2. Боднар М.Б. Етнопсихологічні особливості самоактуалізації студентської молоді. – Кременець. – 2007.
3. Горностаї П.П. Личность и роль: Ролевой поход в социальной психологии личности. – К., 2007.
4. Данільченко Т.В. Психологія статі: Навчальний посібник. – Ніжин, 2006.
5. Завгородня О.В. Психологія художньо обдарованої особистості: гендерний аспект. – К., 2007.

6. Копець Л. В. Психологія особистості: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – 2-ге вид. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 458 с. – Бібліогр.: с. 448-449.
7. Максименко С.Д. Генезис существования личности. – К., 2006.
8. Москаленко В.В. Соціальна психологія: Підручник. – К., 2005.
9. Наративні психотехнології / За ред. Н.В. Чепелевої. – К., 2007.
10. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія [посібник] / Л.Е. Орбан-Лембрик. – К.: Академвидав, 2006. – 448 с.
11. Основи практичної психології. Підручник. – 2-е вид. – Київ., 2001.
12. Основи психології / За ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. – 6-е вид. – К., 2006.
13. Основи теорії гендеру: Навчальний посібник. – К., 2004.
14. Особистісний вибір: психологія відчаю та надії / За ред. Т.М. Титаренко. – К., 2005.
15. Проблеми психологічної герменевтики / За ред. Н.В. Чепелевої. – К., 2004.
16. Роменець В.А. Історія психології XIX-початку XX століття. – К., 2007.
17. Слюсаревський М.М., Донченко О.А. Основи соціальної психології: [навч. посібник] / За ред. М.М.Слюсаревського. – К.: Міленіум, 2008, – 495 с.
18. Титаренко Т.М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. – К., 2003.
19. Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування. У 2-х частинах. – К., 2007.
20. Титаренко Т.М., Кляпець О.Я. Запобігання емоційному вигоранню в сім'ї як фактор гармонізації сімейних взаємин. – К., 2007.
21. Титаренко Т.М., Лепіхова Л.А. Психологічна профілактика стресових перевантажень серед шкільної молоді. – К., 2006.
22. Титаренко Т.М., Лепіхова Л.А., Кляпець О.Я. Формування в молоді настанов на здоровий спосіб життя. – К., 2006.
23. Франкл В. Сказать жизни „Да!”: психолог в концлагере. – М., 2007.
24. Циба В. Т. Системна соціальна психологія [навч. посібник для студентів ВНЗ] / В. Т. Циба. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 328 с.
25. Яблонко В.Я. Психолого-педагогічні основи формування особистості: Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 220 с.

Допоміжна:

1. Аш С. Влияние группового давления на модификацию и искажение суждений / Практикум по социальной психологии / Под ред. Э. Пайнс, К. Маслач. – СПб., 2000.
2. Вашека Т. В. Психологія спілкування: навч.-метод. комплекс для студентів ВНЗ / Т. В. Вашека, І. С. Гічан. – К. : Книжкове вид-во НАУ, 2006. – 183 с.

3. Вердербер Р. Психология общения / Р. Вердербер, К. Вердербер. – СПб : прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 320 с.
4. Джелалі В. О. Психологія вирішення конфліктів [навч. посібник для студентів ВНЗ] / В. О. Джелалі. – К.-Х. : ТОВ "Р.И.Ф.", 2006. – 318 с.
5. Донченко О. Архетипи соціального життя і політика / О.Донченко, Ю.Романенко. – К.: Либідь, 2001. – 334с.
6. Донченко О.А. Педагогічна спільнота: психосоціальний аспект / О.А.Донченко. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 192с.
7. Конфліктологія [навч. посібник] – Львів : ЛІСВ, 2007. – 326 с.
8. Ложкін Г. В. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика [навч. посібник для студентів ВНЗ] / Г. В. Ложкін, Н. І. Пов'якель. – К.: ВД "Професіонал", 2007. – 407 с.
9. Нагаєв В. М. Конфліктологія: курс лекцій (модульний варіант) [навч. посібник для студентів ВНЗ] / В. М. Нагаєв. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 198 с.
10. Орлянський В. С. Конфліктологія [навч. посібник для ВНЗ] / В. С. Орлянський. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 159 с.
11. Платонов Ю.П. Социальная психология поведения [учебное пособие] / Ю.П.Платонов. – СПб.: Питер, 2006. – 464 с.
12. Психологія сім'ї [навч. посібник для студентів ВНЗ] / За заг. ред. В.М.Поліщука. – Суми : Університетська книга, 2008. – 238 с.
13. Реан А.А. Социальная педагогическая психология [учебное пособие] / А.А.Реан, Я.Л. Коломинский. – СПб.: Питер, 2001. – 416 с.
14. Русинка І. І. Конфліктологія. Психотехнології запобігання і управління конфліктами [навч. посібник для студентів ВНЗ] / І. І. Русинка. – К. : ВД "Професіонал", 2007. – 334 с.
15. Скібіцька Л. І. Конфліктологія [навч. посібник для ВНЗ] / Л. І. Скібіцька. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 383 с.
16. Социальная психология: практикум [учеб. пособие для студентов вузов] / Г. М. Андреева и др., Под ред. Т.В. Фоломеевой. – М.: Аспект Пресс, 2009. – 480 с.
17. Титаренко Т.М. Психологічні практики конструювання життя в умовах постмодерної соціальності: монографія / Т.М.Титаренко, О.М.Кочубейник, К.О. Черемних; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – К.: Мілуніум, 2014. – 206 с.
18. Філоненко М. М. Психологія спілкування [підручник для студентів ВНЗ] / М. М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 223 с.
19. Цимбалюк, І. М. Психологія спілкування [навч. посібник для студентів ВНЗ] / І. М. Цимбалюк. – К. : ВД "Професіонал", 2007. – 458 с.

14. Інформаційні ресурси

1. <http://www.nbuv.gov.ua/> (Сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського)
2. <http://www.psyh.kiev.ua> (Електронний вісник психології і педагогіки Інституту психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка)
3. <http://psy.piter.com/library> - електронна бібліотека психологічної літератури.